

HARALDAS PLADS

I 2025 realiserede Roskilde Kommune en plan om at forskønne Sankt Peders Stræde med en lille delvist lukket plads med beplantning, bænke og brostensbelægning, og ad åre, når beplantningen vokser op, har vi udsigt til endnu en lille oase med plads til et lille hvil.

Det var samtidig en forskønnelse af denne del af det såkaldte kulturstrøg, som løber parallelt med Algade fra Sortebrødre Plads og forbi Roskilde Bibliotek, Roskilde Kloster og Roskilde Museum, og ender bag Domkirken - og følgelig krydser Sankt Peders Stræde.

Det blev besluttet at navngive pladsen efter Haralda Poulsen, som levede fra 1883 til 1945 - en kendt skikkelse i Roskilde i sin samtid, men formentlig nærmest ukendt blandt byens borgere i dag.

Beslutningen kan nok - udover at det naturligvis er en hyldest til Haralda Poulsen - også ses som et lidt bredere ønske om at hædre nogle af byens markante og dygtige kvinder - hvis navne unægtelig ikke fylder meget i bybilledet.

Men hvem var hun så denne Haralda Poulsen, hvis fulde navn var Haralda Wilhelma Poulsen,

Haralda blev født 11. november 1883 og var datter af Anna Nicoline Weber og hendes ældre mand Richard August Vilhelm Poulsen. Moderen var søster til Harald Weber, der havde stor tømmervirksomhed i Skolegade og faderen var søn af præsten i Kornerup/Svogerslev.

Ved dåben blev Haralda opkaldt efter sin morfar og ifølge hendes kusine sin farfar. Hendes far var dog også opkaldt efter ham. Det kan undre, at man valgte Wilhelma og ikke det mere brugte Vilhelmina. Mellempnavnet Vilhelma blev da også kun sjældent benyttet, men f.eks. i diverse folketællinger.

Sine første leveår boede Haralda i en ejendom ejet af Weberfamilien i Lille Maglekilde Stræde og var nabo til den gamle Vandkuranstalt. Hendes far var oprindeligt uddannet jurist, men valgte at blive lærer og siden inspektør ved "Borgerskolen i Læderstrædet" den senere Allehelgensgades Skole.

Her findes familien også ved folketællingen i 1901, hvor inspektøren havde privat lejlighed på 1. sal.

Siden blev denne lejlighed indrettet til byens skolelæge, og i stueetagen blev etableret skoletandpleje - indgang via døren yderst til venstre på billedet. Haralda gik som barn i Frk. Bruuns pigeskole på Palæet, men senere optaget på Roskilde Katedral Skole, hvor hun blev student i 1904. Allerede her fornemmer man, at Haralda var noget særligt, for hun var kun den anden pige, som nåede optagelse.

Privat omgikkes hun med sin kusine, der boede i Allehelgensgade, hvor den anden gren af Weberfamilien boede

Fra 1905 kan man finde Haralda i Politets registerblade, der registrerer københavnernes bopæl. Dels mens hun læste ved Københavns Universitet og blev cand. mag. I 1912, og derefter blev hun underviser på Bagsværd Kostskole, Hellerupgaard Gymnasium og Gentofte Realskole. Den seneste bopæl i København er Gammel Kalkbrænderivej 10.

Her flyttede hun til i 1917, men nogen tid senere omkring 1919 gjorde hun noget ganske usædvanligt for en ung ugift kvinde i tiden.

Hun var i sin undervisning meget optaget af at formidle god litteratur, og hun besluttede sig for at blive bibliotekar.

Hun opsagde sit job som underviser og søgte ind på statens relativt nyoprettede biblioteksskole og var færdiguddannet i 1921 efter bl.a. studieophold i London, Aberystwyth i Wales og praktik/vikarophold hos Københavns Kommunes Biblioteker.

Efter endt uddannelse søgte Haralda en stilling som bibliotekar i Køge.

Hun fik stillingen, men det blev et meget kortvarigt ansættelsesforhold, for et nyt og spændende job dukkede op i Roskilde.

I Roskilde havde man fået stillet i udsigt, at det lokale bibliotek skulle være centralbibliotek for et større opland, og det blev besluttet at etablere biblioteket i større rammer i Bredgade 4 i det tidligere børneasyl.

Derfor blev der i 1921 opslået en stilling som den bibliotekar, som dels skulle overtage det bestående, men ikke mindst videreudvikle biblioteket, så det kunne leve op til kravene for et centralbibliotek.

Haralda søgte jobbet og fik det, og hun løste så opgaven frem mod 1923, hvor Roskilde Bibliotek fik den forventede status som centralbibliotek.

Det er en understregning af Haraldas format, at hun ikke "bare" var bibliotekar - men de facto lederen af biblioteket, og en lederstilling til en kvinde var ikke hverdagskost i de tider. Faktisk var hun den eneste kvindelige leder af et centralbibliotek frem til 1938.

Den 5. december 1921 kan man læse et interview i Roskilde Avis, hvor Haralda fortæller om opgaven.

Mandag den
5. Decbr. 1921

ROSKILDE AVIS

Nummer 294.
92. Aargang.

Bibliotheket.

Interview med den nye Bibliothekar
Frk. Haralda Poulsen.

Roskilde Folkebibliotek har i den senere Tid tort en urolig Tilværelse og været udsat for en gennemgribende Forandring med Hensyn til baade Indretning og Ledelse.

Fra 1. December har Bibliotheket, som bekendt, faaet sin nye Bibliothekar, Frøken Haralda Poulsen, der tidligere har været ansat ved Køge Bibliotek. Frøken Poulsen er en dygtig Dame, som nok skal vide at varetage sin store Opgave: at bestyre et Centralbibliotek, til Gavn og Glæde for Befolkningen.

Vi har haft Lejlighed til at veksle et Par Ord med den nye Bibliothekar, som yderst elskværdigt tilfredsstiller vor Nysgerrighed.

— Hvorledes gaar det med Virksomheden?

— For Ojeblikket ligger vi jo og roder i det, svarer Frk. Poulsen med et Smil. Der er meget at ordne og forskellige nye Ting skal indføres. Naar Bibliotheket nu er gaaet over til at blive et Centralbibliotek, maa vi jo passe paa, at Reglementet noje overholdes. Kun paa den Betingelse giver Staten sit meget forøgede Tilskud, men det kniber en Del for Folk straks at opdage, hvorfor de ikke som hidtil maa laane to Skonlitteraturbøger paa én Gang. Saa ved De nok, hvordan det gaar: — Ja... det er den ny... siger Folk — Ikke sandt?

— Indrommet...

— Forøvrigt var det samme Tilfældet i Køge men i Løbet af en tjorten Dage gik det dog nogenlunde. Desuden er Udlaanstiden nu lagt om, saaledes at man hver Dag kan bytte Bøger, foreløbig mellem 4—7, men der maa altsaa kun udlaanes en Bog af Skonlitteratur og dertil en eller to Bøger af oplysende Litteratur.

— Der skal jo anskaffes en Del nye Bøger?

— Ja, vi er i fuld Gang med at udarbejde Lister over manglende Bøger. Det bliver dog næppe noget af Betydning, vi faar den første Maaned. Kun det allernødvendigste Først og fremmest gaelder det om at faa Læsesalen, der nu er aaben fra 11 Formiddag til 10 Aften, forsynet med virkelig gode og oplysende Haandbøger. Dem mangler vi en Del af. Der kom for Eksempel en Herre herind forleden og spurgte efter en stor Musikhistorie. Vi havde den ikke, og han maatte gaa igen uden Resultat.

— Hvordan skal man forholde sig som Laaner?

— Den, der ønsker at laane, maa ved Indmeldelsen udfylde en Blanket, hvorved man forpligter sig til at overholde Biblioteksreglementet. For uden-

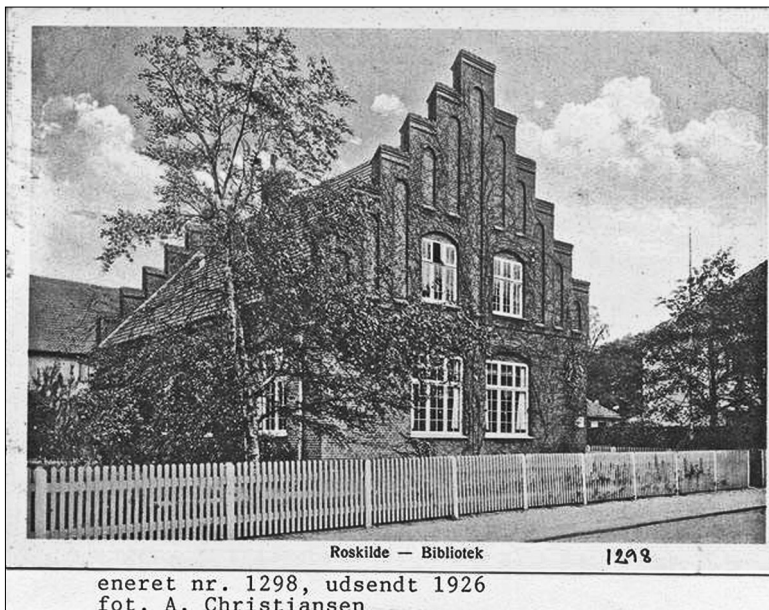
bys eller Personer under 18 Aar kan fordres en Kaution, men strengt nødvendigt er det i og for sig ikke. Har man først meldt sig som Laaner, kan man som sagt komme hver Dag og bytte, og der vil altid være en til Støde, som kan hjælpe til Rette.

Vi er ikke forpligtet til at give en udenbys Laaner Bøger af litterært Indhold, da Landkommunerne jo endnu ikke giver Tilskud; men dette ordner sig nok med Tiden, og forøvrigt tages denne Bestemmelse ikke saa højtideligt.

— De har altsaa ingen Fremtidsbekymringer trods det store Arbejde?

— Absolut ikke! Jeg tror det vil gaa udmærket. Baade min Assistent og den nyanlagte Elev er yderst flinke, og vi skal nok faa et rigtigt godt Samarbejde i Gang... rent bortset fra den udmærkede og forstaaende Bestyrelse, der naturligvis vil tage de haardeste Stød af for os.

Nogle år senere i 1926 udgav Flensborg Boghandel en række postkort, som viste bygningen og dens indretning:

I den danske biblioteksverdens historie omtales Haralda som en sand ildsjæl og en pioner inden for sit fag, og hun var den første kvinde, som blev leder af et centralbibliotek .

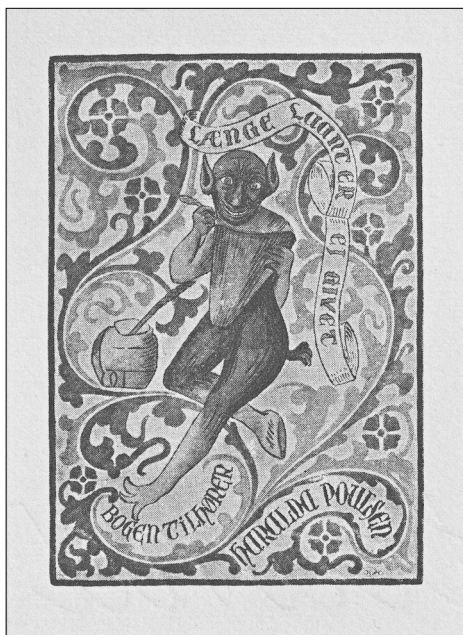
I Roskilde var hun også nyskabende i forhold til at få sendt kasser med bøger til udlån ud til de omkringliggende sogne, som ikke selv havde et bibliotek.

Hun fik også etableret et hospitalsbibliotek på Roskilde Amtssygehus, og gjorde meget for at få formidlet informationer om Bibliotekets funktion og muligheder ud til de lokale skoleklasser og foreninger.

Da hun fik stillingen i Roskilde, ser det ud til, at hun ganske hurtigt også flytter sin private bolig til byen.

Hendes far havde en del år ejet en stor have ved Villavej. Da han pensioneres som skoleinspektør får han opført en villa i 1911. Det er Villavej 18, og her flytter hendes forældre ned allerede i 1911. I 1921 ved folketællingen er Haralda registreret på Gammel Kalkbrænderivej.

Ved den efterfølgende folketælling i 1925 er det Haraldas mor der ejer ejendommen, da hendes far døde i 1922. Haralda bor på 1. salen, og er registreret som logerende. Her boede Haralda frem til sin død i 1945. Hun forblev ugift og var ejer af ejendommen fra sin mors død i 1940.

Uagtet de mange tilgængelige bøger på bibliotekets hylder, så er der vist ingen tvivl om, at Haralda trods alt også har haft bøger i sit eget hjem.

Hun har i hvert fald haft et ekslibris, som har fundet plads i disse bøger. Det er udført af den lokale kunstner Peter Holm.

Ekslibris er jo en markering af bogens ejer - og måske også en venlig påmindelse om til hvem man skal aflevere bogen igen efter endt læsning.

Haralda er nu ganske direkte i sit ekslibris:

”Denne bog tilhører Haralda Poulsen”

”Længe lånt er ej givet”

Skulle man undre sig lidt over at vi nu alle sammen i forbindelse med navngivningen af pladsen er kommet på fornavn med Haralda Poulsen, så skulle det være en kendsgerning, at hun hurtigt blev kendt og accepterede at blive omtalt som Haralda - og hun må jo over tid ha' været i kontakt med et utal af Roskildensere, der har haft deres gang på biblioteket, eller være stødt på hende i de mange udadvendte aktiviteter.

I 1923 skriver Arthur Fang - mangeårig formand for Roskilde Bibliotek og kendt som meget vidende lokalhistoriker - følgende i dagbladet Politiken:

”Man kan have et navn på flere måder. Nogle er så heldige kun at behøve et fornavn. Det er hyggeligt og en ikke ringe garanti, for det er jo ikke enhver man bliver på fornavn med. Hvor lyder Bibliotekar fr. H. Poulsen køligt og anonymt - det kan være så mange. Men Haralda - straks tændes et venligt genkendelses smil over tusinde af ansigter - for hvem kender ikke Haralda, centralbibliotekaren”